

Veiligheidsopnamen schoolgebouw en schoolomgeving

**Eindrapportage in het kader van het ASVOS-programma
'Veiligheid op scholengroep Esprit'**

Aangepaste versie

Amsterdam, 6 februari 1998

H. Stienstra
T. Woldendorp
m.m.v. P. van Soomeren

Inhoudsopgave

Deel I	Procesevaluatie	2
1	Inleiding	3
2	Keuze pilotproject	4
2.1	Drie niveaus	4
2.2	Verantwoording	4
2.3	Motivatie keuze	4
3	Werkwijze	5
3.1	Taakgroep	5
3.2	Relatie voortraject	5
3.3	Stappenplan	6
4	Evaluatie	7
Deel II	Bevindingen en aanbevelingen	8
5	Nova (Burgemeester Hogguerstraat); een uitgebreide opname	9
5.1	Inleiding	9
5.2	Spoed	9
5.3	Bevindingen	9
5.4	Aanbevelingen	10
5.4.1	Gebouw algemeen	10
5.4.2	Specifieke ruimten	11
5.4.3	Buitenruimte	11
6	Bevindingen en aanbevelingen andere Esprit locaties	12
6.1	Verantwoording keuze prioriteit quick scan locaties	12
6.2	Werkwijze	12
6.3	Quick scan en aanbevelingen Berlage	12
6.3.1	Samenvatting	12
6.3.2	Bevindingen in de lijn van de checklist	13
6.4	Schouw en aanbevelingen Nova-Westelijke tuinsteden	15
6.4.1	Samenvatting	15
6.4.2	Bevindingen in de lijn van de checklist	15
	Bijlagen	18
1A	Toelichting bij de checklist 'Veiligheid van schoolgebouw en schoolomgeving'	19
1B	Checklist uitgewerkt voor Nova aan de Burgemeester Hogguerstraat	22
2	Delictogrammen	47
3	Stickers leerlingenschouw; de kantine	48
4	Stickers leerlingenschouw; de gang bij de technische vaklokalen	49

Deel I Procesevaluatie

1 Inleiding

Maatschappelijke verschijnselen als agressie, geweld en seksuele intimidatie houden niet op bij de poort van de school. Criminaliteit en gevoelens van onveiligheid spelen ook in en rond het schoolgebouw, waarbij leerlingen en personeel zowel slachtoffer als dader kunnen zijn.

De Esprit Scholengroep heeft zich opgeworpen als pionier om het standaardinstrument 'Veiligheid op School' toe te passen. Dit instrument is ontwikkeld in opdracht van de gemeente Amsterdam door het Amsterdams Samenwerkingsverband Veiligheid op School (ASVOS).

Het instrument 'Veiligheid op School' kent vier modules, die een integrale benadering van het veiligheidsprobleem beogen. De resultaten uit de vier onderzoeken worden uiteindelijk samengevoegd tot een veiligheidsplan, waarin organisatorische, sociale, procedurele en fysieke aspecten zijn opgenomen. In de brochure samen op weg naar een veilige school is dit helder verbeeld (pagina 14).

In dit deelrapport komen de fysieke aspecten uit de module 'Veiligheid schoolgebouw en -schoolomgeving' naar voren. In allerlei situaties is aangetoond dat er samenhang bestaat tussen de fysieke kenmerken van een locatie of gebouw en het optreden van criminaliteit en onveiligheidsgevoelens. Omgevingskenmerken vormen natuurlijk nooit de primaire oorzaak van ongewenst gedrag, maar kunnen hier wel grote invloed op uitoefenen of de gelegenheid ervoor geven.

Van Dijk, Van Soomeren en Partners (DSP) uit Amsterdam heeft een checklist *Veiligheid van schoolgebouw en -omgeving* ontwikkeld. De checklist brengt gevoelens van onveiligheid in beeld (subjectieve onveiligheid), alsmede feitelijke risico's (objectieve onveiligheid).

Het is de eerste keer dat de checklist in de praktijk wordt getoetst. Naast het leveren van input voor een integraal veiligheidsplan, was in het geval van Esprit daarom het tweede doel om procedure en instrument te toetsen en bij te stellen.

2 Keuze pilotproject

2.1 Drie niveaus

Bij Esprit zijn drie niveaus te onderscheiden: *school* (Esprit), *vestiging* (Berlage, Marcanti, Mondriaan, Nova en Nova-Westelijke Tuinsteden) en *locatie* (acht gebouwen/gebouwclusters).

Zo zit de vestiging Mondriaan op één locatie; de andere vestigingen zijn verdeeld over meerdere locaties. Voor de goede orde is het wenselijk te omschrijven wat bedoeld wordt met een locatie. Een locatie is een min of meer ruimtelijk samenhangend cluster van schoolgebouwen, met één adres. Wanneer er gesproken wordt van de Berlage schakelklassen dan gaat het hier over een locatie en niet over een vestiging.

2.2 Verantwoording

In het ideale geval zouden de deskundigen van DSP een rapportage over inrichting en fysieke omgeving opgesteld hebben voor alle locaties. Daarvoor was echter niet genoeg geld en tijd beschikbaar. Er werd daarom gekozen om één vestigingslocatie te beoordelen met behulp van de checklist en deze werkwijze over te dragen op medewerkers van de andere vestigingen. Door deze wijze van deskundigheidsbevordering konden zij dan zelf de schouw voor hun locaties uitvoeren en met DSP als telefonische helpdesk een veiligheidsplan opstellen.

2.3 Motivatie keuze

De keuze is gevallen op de vestiging van Nova aan de Burgemeester Hogguerstraat 2. Deze keuze werd ingegeven door de volgende aspecten:

- Nova is verdeeld over drie locaties en heeft er dus een grotere dobber aan dan de andere ESPRIT-vestigingen om een veiligheidsplan op te stellen.
- Het gebouw ligt ingeklemd tussen de Jan van Galenstraat, de rotonde aan de Noordzijde, de Sloterplas en het spoor en is daardoor moeilijk bereikbaar. Tevens wordt het gebouw gekenmerkt door een 'weerbarstige' architectuur.
- De aard van de opleiding: de vestiging heeft verschillende schoolrichtingen (VBO/IVBO/PBO).
- De leerlingen zijn niet verenigd; er is (nog) geen leerlingenraad.

3 Werkwijze

3.1 Taakgroep

De taakgroep 'inrichting en veiligheid' bestaat uit Ruud Klomp (Nova), Casper Scholma (Berlage) en Tobias Woldendorp en Hein Stienstra van DSP. Hun werk betreft het zorgdragen voor het verzamelen van de gegevens om de checklist in te kunnen vullen en het begeleiden van de overdracht van deskundigheid.

3.2 Relatie voortraject

De ASVOS benadering begint met een module 'Onderzoek personeel en leerlingen'. Deze module is uitgevoerd door de Arbodienst GG&GD (medewerkers) en DSP (leerlingen). Kennis uit de module 'Onderzoek personeel en leerlingen' heeft mede als input gegolden voor de module 'Veiligheid schoolgebouw en -omgeving'.

Er is een duidelijke samenhang tussen de verschillende modules. In de kennismakingsbijeenkomst van de taakgroep besprak Essy van Dijk (DSP), die het onderzoek voor het leerlingendeel voor haar rekening genomen heeft daarom de onderzoeksresultaten, zoals die naast de module 'Leerlingenonderzoek' ook neergelegd zijn in 'Veiligheid op Esprit: kop-notitie inzake leerlingen- en personeelsonderzoek'.

Hieronder volgen enkele percentages waarin Nova-*leerlingen* zich ten opzichte van het ESPRIT-gemiddelde onderscheiden:

- 83% van de leerlingen vindt veiligheid een probleem (gemiddeld 69% ESPRIT);
- 11% van de leerlingen is wel eens bedreigd (gemiddeld 7% ESPRIT);
- 29% van de leerlingen heeft zich ooit schuldig gemaakt aan bedreiging (gemiddeld 25% ESPRIT);
- 29% van de leerlingen is ooit slachtoffer geweest van illegale handel (gemiddeld 12% ESPRIT).

Ook opvallend zijn de gegevens over de aantallen leerlingen die zich soms of zelfs vaak onveilig voelen in specifieke ruimten.

- op weg naar/van school: 23%;
- in de omgeving van de school (parkeerplaats/park): 29%;
- op het schoolterrein zelf: 24%;
- in de publieke ruimten in de school (gangen/hallen): 14%;
- in de kantine: 18% (opvallend genoeg voelen leraren zich hier veel onveiliger dan leerlingen);
- in de lokalen: 11%;
- in de gymlokalen: 16%.

Deze gegevens ondersteunen de keuze voor de locatie Nova als pilot voor het toetsen en invullen van de checklist. Daarnaast geeft de informatie over onveiligheidsgevoelens per plek een eerste indicatie van de gebouw/omgevingsonderdelen in het vervolgproces in ieder geval aandacht behoeven.

Naast genoemde modules is er door de Arbodienst van de GG & GD in de zomer van 1996 een Risico- Inventarisatie en -Evaluatie (RI&E) opgesteld voor Nova. In deze RI&E worden onveilige situaties geconstateerd, die eind 1997 nog niet verholpen zijn en die wij hier in de onderhavige rapportage nogmaals onder de aandacht zullen brengen.

3.3 Stappenplan

Bij de beoordeling van de Nova-locatie zijn zes stappen onderscheiden, die tussen eind oktober en eind december 1997 plaatsvonden. Van de andere vestigingen werden medewerkers uitgenodigd met een gelijkwaardige positie en achtergrond als Ruud Klomp en Casper Scholma. De presentaties en bijeenkomsten vonden alle plaats op locatie van het pilotproject Burgemeester Hogguerstraat.

stap 1 (31.10.1997)

Er wordt met leerlingen een schouw gehouden om de onveiligheidsbeleving in beeld te krijgen. De negen leerlingen geven met 'delictogrammen' op stickers aan waar zij zich in het gebouw onveilig voelen en waar concreet delicten gepleegd worden. De leerlingen werken in groepjes van drie, met de taakgroepleden Klomp, Scholma en Woldendorp als begeleiders. De uitkomst vormt de input voor de schouw met personeel en de eigen schouw door de adviseurs van DSP.

stap 2 (11.11.1997)

Op de eerste bijeenkomst van de taakgroep zijn vertegenwoordigers van drie ESPRIT-vestigingen bijeen. De vertegenwoordiger van Mondriaan ontbreekt in verband met ziekte. Eerst legt Woldendorp uit hoe gewerkt moet worden met de checklist en geeft hij inzicht in het denkproces. Aansluitend wordt een verkorte veiligheidsschouw in de locatie aan de Hogguerstraat gehouden. De schouw wordt afgesloten met een korte evaluatie van de bevindingen.

stap 3 (25.11.1997)

Stienstra en Woldendorp van DSP voeren de veiligheidsschouw uit aan de hand van de checklist. Ruud Klomp en Louis Wildschut van Nova lopen mee.

stap 4 (25.11- 09.12.1997)

DSP heeft de, met behulp van de checklist gevonden resultaten, geanalyseerd en doet aanbevelingen. Stienstra en Woldendorp bespreken de werkwijze en de aanbevelingen met de ESPRIT-groep (09.12). Deze groep is 'uitgedund' tot betrokken medewerkers van Berlage en Nova. Gesproken wordt over vervolgacties, prioriteiten en eventuele kostenindicaties. De deelnemers van ESPRIT wordt gevraagd per vestiging een eigen schouw uit te voeren, waarbij de checklist als hulpmiddel dient. De checklist wordt op diskette meegegeven.

stap 5 (week 50 1997 - week 3 1998)

DSP is in deze periode telefonisch helpdesk, maar bezoekt de locaties niet. Begin januari blijkt dat de ESPRIT-deelnemers hun locaties niet op tijd beoordeeld krijgen. Besloten wordt dat DSP een quick scan van twee locaties uitvoert. Deze gegevens worden opgenomen in het onderhavige eindrapport.

stap 6 (was gepland op 23.01.1998; verviel i.v.m. eindpresentatie Arbobeleidsgroep)

Op de laatste bijeenkomst van de taakgroep wordt met de ESPRIT-deelnemers het eindrapport besproken. DSP geeft een overzicht van de meest voorkomende knelpunten (en oplossingen).

4 Evaluatie

Omdat Esprit binnen de gemeente Amsterdam een pilotproject is om de ASVOS-instrumenten te toetsen en de methode te verbeteren is een korte evaluatie op zijn plaats.

De checklist is oorspronkelijk ontwikkeld als instrument voor experts om veiligheidsrisico's in beeld te brengen. Aan het begin van het nader uitwerken van de module 'Veiligheid schoolgebouw en -omgeving' is er uit overwegingen van tijd en geld voor gekozen de schouwen uit te laten voeren door medewerkers van de schoollocaties zelf en op die manier hun deskundigheid op dit gebied te bevorderen.

Gebleken is dat het werken met de checklist voor de medewerkers van de vestigingslocaties te bewerkelijk is en hen te veel tijd kost. Het instrument behoeft dus aanpassing, wil de zelfredzaamheid gerealiseerd kunnen worden.

Bij een eventuele aanpassing van het instrument dient rekening gehouden te worden met de volgende ervaringen.

- Het stickeren met delictogrammen op plattegronden werkt goed om met leerlingen en medewerkers veiligheidsaspecten in kaart te brengen.
- Door de reikwijdte van de checklist 'Veiligheid schoolgebouw en -omgeving' zijn belangrijke aspecten boven water gekomen die onbelicht gebleven zouden zijn wanneer alleen naar het gebouw sec gekeken was.
- Het bijeenkomen op locatie en het herhaaldelijk schouwen van het gebouw is vermoedelijk een belangrijke impuls geweest voor het in gang zetten van herstelprocedures: tijdens het traject zijn kluisjes bijgeplaatst en brandblusapparaten gecontroleerd en vervangen; is andere apparatuur geïnventariseerd en is eindelijk (!) in de conciërgeruimte/kopieerruimte een afzuiger met filter geplaatst conform de Arbo-wetgeving. Ook zijn kasten voor elektra inmiddels dicht te zijn gemaakt.
- Door de veiligheidsanalyse zijn de speerpunten van het RI&E-rapport van de GG&GD opnieuw met klem onder de aandacht gebracht.
- Eén en ander heeft er ook toe geleid dat Ruud Klomp voor wat betreft de veiligheid zitting heeft genomen in de commissie voor de op handen zijnde grote verbouwing van de locatie.

Deel II Bevindingen en aanbevelingen

5 Nova (Burgemeester Hogguerstraat); een uitgebreide opname

5.1 Inleiding

Al experimenterend zijn de stappen 1 t/m 6 voor Nova, locatie Burgemeester Hogguerstraat uitgevoerd. De checklist 'Veiligheid schoolgebouw en schoolomgeving' is voor deze locatie in zijn geheel ingevuld. Al werkende met de checklist bleek dat dit een nogal lijvig verhaal zou worden. Daarom is de checklist in zijn geheel als *bijlage 1B* in onderhavige rapportage opgenomen, voorafgegaan door een beknopte handleiding over de kolommen (*bijlage 1A*).

In dit hoofdstuk worden de bevindingen uit het stappenplan voor Nova locatie Hogguerstraat in de vorm van het veiligheidsplan voor het onderdeel 'Gebouw en omgeving' gepresenteerd. Daarnaast komen de bevindingen en adviezen van twee andere Esprit-locaties kort aan de orde.

5.2 Spoed

Tijdens de rondgang bleek een aantal risico's op het gebied van Arbo en algemene veiligheid zo hoog te zijn, dat dit met spoed onder de aandacht van het bevoegd gezag gebracht moet worden. Geadviseerd wordt zo spoedig mogelijk de geconstateerde gebreken, zoals die zomer 1996 al in de RI & E (Arbodienst GG & GD) naar voren kwamen, te herstellen. De in de checklist gesignaleerde risico's bij onderdeel E (gebouwindeling) kunnen als leidraad gelden. Elektra en brandveiligheid van het gebouw, inclusief de vluchtmogelijkheden bij calamiteiten hebben daarbij voorrang. Daarbij wordt vooral ook geadviseerd de gebreken, zoals geconstateerd in uithoeken, kelders en kruipruimten met de zich daarin bevindende installatie-onderdelen te verhelpen.

Wellicht is het mogelijk technische leerlingen te betrekken bij kleine herstelwerkzaamheden op het gebied van elektra. Dan worden leerlingen ook daadwerkelijk betrokken bij het realiseren van een veilige school.

5.3 Bevindingen

De schouw met leerlingen en het stickeren met de zogenaamde delictogrammen (*zie bijlage 2*) en de rondgang met medewerkers van Nova heeft een goed eerste beeld opgeleverd van de veiligheid van gebouw en omgeving.

Uit de *schouw met leerlingen (9 leerlingen uit verschillende jaren)* kwam o.a. naar voren dat vooral bij het wachten buiten voor de entree en het naar binnen gaan, vaak onveiligheidsgevoelens (kleine zedendelicten, zoals knippen in billen en borsten) en zakkenrollerij optreden. Ook de kantine scoort hoog: hier wordt aangegeven dat meisjes regelmatig betast worden, dan wel achter de gordijnen van het toneelpodium gelokt worden voor ongewenste intimiteiten. Ook gaven de leerlingen aan dat er veel gestolen wordt uit de tassen, vooral in de middagpauzes. In *bijlage 3* is een uitwerking van de leerlingenschouw voor de kantine opgenomen.

Bijlage 4 geeft een uitwerking van 'delicten' van de gang, waar de vaklokalen op uitkomen: daar werd bij de schouw door leerlingen genoemd dat er

regelmatig 'enge' mensen rondlopen, die niets op school te zoeken hebben, dat de toiletten vies zijn en dat jongens bij de meisjes-w.c.'s gluren en er gestolen wordt (uit de garderobe nabij lokaal 13).

Het is opvallend dat de mate van schoonhouden een belangrijke bijdrage levert aan het gevoel van onveiligheidsgevoelens. Wanneer er aandacht is voor 'innerlijk en uiterlijk' van het gebouw neemt het welbevinden toe.

Een *rondgang met en langs enkele docenten* voegden nog aspecten daar toe. Vooral de bevindingen van de logopediste in haar kamer achter het toneelpodium bracht een groot aantal onveiligheidsgevoelens in kaart. Docenten konden goed aangeven wat inbraakgevoelige plaatsen waren: de vaklokalen 12 en 13, gelegen aan een verdiept, 's avonds nauwelijks gebruikt voetpad langs de Jan van Galenstraat pad en de lichtkoepels boven de vaklokalen kwamen als kwetsbaar uit de bus. Ook het theorie-lokaal (15) van elektra, weggemoffeld achter lokaal 16 kwam in beeld als zijnde een lokaal waar leraren nogal eens door leerlingen bedreigd worden en waar sociale controle alleen door het provisorisch plaatsen van spiegels mogelijk is.

Gegevens uit de leerlingen en personeelschouw zijn gebruikt bij de uitgebreide schouw met de checklist door de veiligheidsexperts van DSP.

5.4 Aanbevelingen

De lijst van aanbevelingen in de checklist is lang. Daarom volgt hier resume-rend een aantal verbeteringen ten aanzien van risicosituaties die in de checklist met een D(irect) waren aangemerkt. De aanbevelingen worden eerst algemeen voor het gebouw gegeven, vervolgens voor specifieke ruimten en tenslotte voor de buitenruimte van de school. De bredere school-omgeving heeft vooralsnog geen directe prioriteit.

De prioriteiten zijn verleend door de veiligheidsexperts. Uiteindelijk beslist het schoolmanagement welke prioriteiten zij stellen.

5.4.1 Gebouw algemeen

Gedurende het uitvoeren van het stappenplan bleek dat er plannen voor verbouwing/nieuwbouw zijn op de locatie Nova Hogguerstraat. Grote risico's dienen in een zo vroeg mogelijk stadium op de verbouwplannen afgestemd te worden teneinde effectief aangepakt te kunnen worden. Zo zou het wenselijk zijn bij verbouw te overwegen de kantine te verplaatsen naar een plek waar derden niet ongezien van buitenaf de school kunnen binnengaan. De entree zou daarentegen veel ruimer en opener moeten zijn, waarbij leerlingen en bezoekers ook echt langs een conciërge/receptie komen en niet zoals in de huidige situatie, dat de receptie afzijdig van de entree is gelegen.

De aanbevelingen voor de korte termijn zijn:

- aanbrengen tweeweg-communicatiesysteem voor alle theorie- en practicumlokalen en overige relevante ruimten;
- opzetten van de organisatie voor alarmopvolging;
- aanbrengen nieuw hang- en sluitwerk met beslag voor alle buiten- en binnendeuren op kwaliteitsniveau SKG 'drie sterren/nieuw', met toepassing van een sluitsysteem voor de cilinders en bijbehorend plan voor sleutelbeheer;
- herstellen of aanpassen van gebouwonderdelen die erosie-vandalisme-gevoelig zijn;
buiten: glasopsluiting, raamdorpels, buitenzonwering laagbouw (onder-

ste lamellenroosters laten vervallen en bovenste verbreden om beklimbaarheid te verkleinen);

binnen: schakelmateriaal, schakelkasten, cv-radiatorknoppen, zonwering.

- aanpassen entreepartij: twee (zeer zorgvuldig te detailleren) glas-deur-vleugels aanbrengen en beide ook gebruiken;
- heroverwegen receptie weer bij conciërge onder te brengen om insluiting te voorkomen;
- training personeel in het bij voortduring attent zijn op veiligheid en beveiliging.

5.4.2 Specifieke ruimten

- verplaatsen werkruimte logopediste; afsluiten door middel van rolhek van de gehele podiumsituatie;
- in een aantal meer afgelegen situaties vluchtmogelijkheden realiseren (bijvoorbeeld vluchtdeur of raam bij directie-secretaresse, vlucht-ketting-ladder bij administrateur);
- strak georganiseerd kantinebeheer met bijvoorbeeld alternatieve corvee-diensten als sanctie bij wangedrag; professioneel (contant-geld)beheer aan het buffet;
- verbeteren van de schoonmaakactiviteiten (er moet meer 'nat gewerkt' worden);
- voor een aantal wc's overwegen de privacy te vergroten door toepassing van bijvoorbeeld gefigureerd glas tot boven ooghoogte;
- inspecteren/gangbaar maken of vervangen van nooddeurvergrendelingen (onder andere gymlokaal 1).

5.4.3 Buitenruimte

- vervangen fietsgleuven door fietsklemmen met aanbindmogelijkheid;
- verwijderen van struikelgevaarlijke stalen buis in tegelpad nabij fietsenstalling; gaten in tegelpad herstellen;
- plaatsen 'blikvangers' bij kantine in combinatie met milieucorvee.

6 Bevindingen en aanbevelingen andere Esprit locaties

6.1 Verantwoording keuze prioriteit quick scan locaties

Behalve Nova zijn in tweede instantie begin januari 1998 nog twee andere vestigingen gekozen om aan de hand van een quick-scan beoordeeld te worden teneinde gegevens aan te kunnen reiken voor het veiligheidsplan. Marcanti en Mondriaan zijn niet beoordeeld, omdat beide vestigingen op niet al te lange termijn gaan verhuizen/sluiten. Ook is besloten alleen hoofdlocaties te beoordelen. Berlage en Nova-Westelijke Tuinsteden bleven ter beoordeling over. De dependances van deze locaties, respectievelijk de Berlage schakelklassen en de Prinses Irene school, zijn om genoemde reden niet beoordeeld.

6.2 Werkwijze

- Kort intro met vertegenwoordiger van de locatie aan de hand van de ASVOS-brochure.
- Gezien de beschikbare tijd (2 uur/ gebouw/complex) uitleg over het hanteren van de sterk verkorte versie van de checklist.
- Het snel doornemen van de checklist met per groep ontwerponderdelen (A t/m G) de vraag 'Over welk onderdeel zou u iets op willen merken?'.
• Tijdens de rondgang wordt desgewenst ter plekke nader op de reeds genoemde punten ingegaan.
- En worden eigen waarnemingen en discussies daarover in de checklist-notities vastgelegd.
- Vóór en/of na het bezoek aan de locatie wordt een indruk van de omgeving opgedaan.

6.3 Quick scan en aanbevelingen Berlage

Adres: Pieter Lodewijk Takstraat 33, Amsterdam
Contact: Casper Scholma (gebouw 34)
Datum/tijdstip schouw: 08.01.98 / 10.30 - 12.30 uur

6.3.1 Samenvatting

Het betreft hier twee afzonderlijke, zeer stijlvolle, vrijwel identieke gebouwen uit ca.1920 met een 'beschermdde vormgeving'. Elk gebouw heeft drie verdiepingen, een kelder, twee 'monumentale' trappenhuizen, een noodtrappenhuis en één entree.

Over de kwaliteit van de veiligheid van de school valt eigenlijk weinig op te merken. Alleen de (organisatie rond) vluchtwegen behoeft nadere aandacht; zo hier en daar verbetering van een technisch detail maar vooral goede instructies en zo mogelijk oefenen.

Ook blijkt dat nadere informatie aan (op z'n minst) conciërges op z'n plaats is over het functioneren van het alarmsysteem voor wat betreft verwerking van het alarm (PAC), opvolging, sleutelhouders, veiligheidsdiensten etc.; het inzicht is te beperkt.

Er is een prettige sfeer in de school en het ziet er allemaal netjes uit. De school beschikt over een eigen, zeer goede en snel werkende onderhoudsman, zeer attente conciërges en een overwicht uitstralend echtpaar voor het beheer van de kantine.

Een negatief aspect voortkomend uit de 'beschermdde vormgeving' is dat

het binnenklimaat van alle lokalen op het Zuiden vooral zomers niet voldoet. Het risk-management valt onder de vestigingsmanager die zich desgevraagd in voorkomende gevallen kan laten bijstaan door Hans den Breejen van de Centrale Directie van de Esprit-scholengroep. Casper Scholma is de contactman in het ASVOS-project 'Samen op weg naar een veilige school'.

6.3.2 Bevindingen in de lijn van de checklist

A Relatie met de wijk

- Vrijwel alle leerlingen komen per tram; derhalve vrijwel geen fietsen.
- Looproutes door de wijk veilig.
- De route naar het sportveld (bij de RAI) is gevaarlijk; men moet te snel heen en weer en men 'verdwaalt' wel eens; er zou door de school meer informatie over die route moeten worden gegeven; een eigen Esprit-bus zou een fraaie oplossing zijn.

B Schoolomgeving

- Er zijn regelmatig klachten vanuit de buurt vanwege het rondhangen in portieken en dergelijke van leerlingen.
- Een positieve betrokkenheid bij de vestigingslocatie is er niet; veel ouderen in de directe omgeving; hun (klein)kinderen zitten/zaten niet op de Berlage-school.
- Gezien de relatief kleine, donkere schoolpleinen (met parkeerplaatsen voor het personeel) hangt men relatief veel rond op de meer zonnige openbare weg rond de school.
- Het 'grootste probleem' daarbij is eigenlijk het aandeel rondhangende ('mislukte') ex-leerlingen.

C Schoolterrein

- Er zijn voldoende overdekte fietsenbergingen maar vrijwel geen fietsen;
- Het zicht op het schoolterrein is vanuit de conciërgeruimte naast de entree prima.
- Het straatmeubilair is goed, voldoende en onbeschadigd.
- Aan Zuidzijde kent de school een unieke aansluiting met de openbare weg (Jozef Israëlkade); een 'souterrain strook' met muurtje en stalen hekwerk.

D Buitenzijde gebouw

- Het gebouw maakt rondom een zeer degelijke en goed onderhouden indruk; uitzondering hierop vormen de deursituaties op het schoolterrein van de noodtrappenhuizen.
- De entree (dubbele, blinde teakdeur) is samen met de portiersloge goed gesitueerd.
- De geveldetailering en hoog gelegen ramen geven een goede bescherming tegen vernielingen.
- Door de 'beschermdede vormgeving' moeten de grote schuiframen worden gehandhaafd; maar die zijn dichtgemaakt (geen vingers er meer tussen en niet meer uit het raam hangen of vallen); de ventilatie geschiedt alleen via de hooggelegen uitzetramen (3 à 4 per leslokaal) en die blijken qua capaciteit vaak veel te gering te zijn.
- De kelders kunnen alleen via de buitenzijde (niet vanuit het gebouw) worden bereikt.

E Gebouwindeling

- Door één deurblad in de entree gesloten te houden kan een goede toegangscontrole worden gehandhaafd met een acceptabele doorstroming; er zijn op Berlage twee toegangsdeuren en de situatie is qua drukte niet te vergelijken met Nova aan de Hogguerstraat. Bovendien is achter de

gefixeerde deur een invalidenlift, die uit de looplijn gehouden moet worden. Het grote voordeel van één deurblad is dat de conciërge goed zicht heeft op de binnenkomers; van buitenaf maakt het voor kwaadwillende derden een gesloten indruk (niet aantrekkelijk).

- De doorstroming vanuit de entree via de ruim bemeten hal is horizontaal zowel als per direct aansluitende trappenhuizen prima.
- De indeling is klassiek met lange gangen en aan Zuidzijde de (afsluitbare) leslokalen.
- Vanuit de gangen is er via ramen en glasdeuren zicht in het centrale deel van de toiletgroepen met wastafels maar zonder spiegels; de toiletruimten zelf hebben een blinde deur en zien er netjes uit.
- Een stille en een enge plek is het doodlopende niet gebruikte eind van het trappenhuis; per gebouw komt dat één keer voor; concrete nare ervaringen zijn er niet maar het is de plek waar spijbelaars zich ophouden en waar 'gefriemeld' wordt. Als het vormgevingstechnisch goed oplosbaar zou zijn, zou moeten worden overwogen uit het oogpunt van beheer die gedeelten 'vluchtwegtechnisch verantwoord' af te sluiten. Hetgeen kan betekenen dat er een vluchtdoor gemaakt wordt die in geval van nood éénzijdig geopend kan worden.

F Specifieke ruimten

- In de kelders bevinden zich ruimten voor opslag van buiten gebruik gestelde goederen; fietsen en de CV-installaties; het geheel ziet er redelijk goed onderhouden uit.
- In één gebouw bevindt zich in de kelder tevens de werkplaats van de onderhoudsman.
- De ruimte van de amanuensis, met opslag materialen voor de scheikundelessen e.d. ziet er keurig 'ouderwets degelijk' uit, maar zal mogelijk bij een meer gedetailleerde inspectie op punten zoals afzuiging, zuurkast etc. kritiek op kunnen leveren.
- Bij de mediatheek bleek dat men onvoldoende op de hoogte is van de vluchtweg-afsluiting en sleutelprocedure; daar zullen instructies voor moeten worden gegeven.
- Er is geen communicatie mogelijk met de bij de mediatheek behorende 'stilte-ruimte' hetgeen bij een calamiteit het risico van 'worden vergeten' zou kunnen opleveren; hier moet iets met behulp van (nood-)signalering en instructies worden geregeld.
- De kantine is schoon en sfeervol ingericht met een 'niet in de maling te nemen' echtpaar als beheerders; de keuken is professioneel ingericht.
- De kantine (b.g.) heeft als vluchtmogelijkheid 6 dubbele glasdeuren, waarvan 5 met espagnolet en 1 met 'push-bar'; al deze afsluitingen zijn om praktische redenen voorzien van een klein Lips-oplegslotje; over dit soort oplossingen kan lang en breed worden gefilosofeerd; een wél toelaatbare oplossing zou kunnen worden gevonden in het signaleren van de status van het deurblad en/of de nood-afsluiting bij de conciërge.

G Beveiliging

- Er is geen brandmeldsysteem.
- De gebouwen zijn voorzien van een inbraaksignaleringssysteem ('zwerf-detectie').
- Er lijken voldoende intact zijnde blusmiddelen aanwezig te zijn.
- Er is geen omroep-installatie.
- Zo hier en daar is er een telefoon-aansluiting.
- Er is geen CCTV; het valt te overwegen moeilijk beheerbare delen zoals bij de trappenhuizen of de openbare ruimte van een monitor te voorzien.
- Aan de voet van elk trappenhuis bevindt zich een halfronde ruimte met lockers.
- In de administratie heeft men enkele brand- en/of braakwerende kasten.

6.4 Schouw en aanbevelingen Nova-Westelijke tuinsteden

Adres: Burgemeester de Vlugtlaan 125, Amsterdam
Contact: Ruud Pieters
Datum/tijdstip schouw: 09.01.98 / 10.30 - 12.30 uur

6.4.1 Samenvatting

Het betreft hier een schoolgebouw van omstreeks 1960. Het hoofdgebouw (model: langgerekte schoenendoos op z'n kant, met veel glas) heeft drie bouwlagen, drie trappenhuizen en een kelder. Met een tussenbouw, waarin de entree, is het hoofdgebouw verbonden met een kubusvormig gebouw van twee bouwlagen, waarin zich o.a. op de verdieping de gymzaal en op de begane grond de kantine bevinden. Op het schoolterrein bevindt zich een houten noodgebouw met leslokalen en toiletgroepen.

Het ruimgelegen complex is gelegen op de hoek van de Burgemeester de Vlugtlaan en de Burgemeester Eliasstraat. In deze laatste genoemde straat grenst het schoolterrein met noodgebouw aan het terrein van een school voor Zeer Moeilijk Opvoedbare Kinderen. Aan de kubusvormige laagbouwzijde grenst het gebouw aan een garagebedrijf met daarachter een gerenoveerde woonwijk met laagbouw-flats.

Over de kwaliteit van de veiligheid van de school valt eigenlijk weinig op te merken. Alleen de route van de vluchtweg van de kantine behoeft enige aandacht, alsmede in zijn algemeenheid goede instructies en zo mogelijk oefenen.

Ook blijkt dat nadere informatie aan (op z'n minst) conciërges op z'n plaats is over het functioneren van het alarmsysteem voor wat betreft verwerking van het alarm (PAC), opvolging, sleutelhouders, veiligheidsdiensten etc.; het inzicht is te beperkt.

In deze vestiging blijkt duidelijk het gemis van een eigen onderhoudsman en een kantinebeheerder. Men kampt ook met het probleem van het beperkte toezicht in het noodgebouw. Een andere belending dan die van een ZMOK-school zou gewenst zijn.

Het risk-management valt onder de vestigingsmanager die zich desgevraagd in voorkomende gevallen kan laten bijstaan door de Hans den Breejen van de Centrale Directie van de Esprit-scholengroep. Ruud Pieters is de contactman in het ASVOS-project 'Samen op weg naar een veilige school'.

6.4.2 Bevindingen in de lijn van de checklist

A Relatie met de wijk

- Vrijwel alle leerlingen komen per openbaar vervoer; derhalve vrijwel geen fietsen.
- Zomers gaat men naar sportveld en/of zwembad; de routes daar naar toe geven geen noemenswaardige veiligheidsproblemen.

B Schoolomgeving

- De leerlingen houden zich nog wel eens op onder de poorten naar de laagbouw-flats; de school hoort daarover eigenlijk geen klachten.
- Rond de garage houden zich soms vreemde figuren op ('verkeerd pak, zonnebril en Mercedes') die zich op het schoolterrein aan entree-zijde oriënteren; uit eigen waarneming: een figuur vertoonde schichtig gedrag toen hij bemerkte dat hij de waarnemer opviel en vertrok per Mercedes met 'verkeerde uitmonstering'.
- Het precieze doel van deze figuren is de school niet bekend ("drugs en/of prostitutie?"), maar men past met succes 'de truc met de video

toe': het zichtbaar plaatsen op de verdieping van een aantal niet werkende video-camera's; men is er dan weer geruime tijd vanaf.

C Schoolterrein

- Lange tijd waren er problemen met het openbare deel van het schoolterrein aan de entree-zijde van de school; grote groepen Turkse en Marokkaanse jongeren ("70 à 80 man, met enkele verkeerde figuren daartussen") hielden zich geconcentreerd bij de entree op.
- Naast het op school inzicht geven aan de leerlingen dat dit ongewenst is en het dagelijks systematisch met krachtige hand wegsturen van deze groepen, loste dit probleem zich min of meer vanzelf blijvend op.
- Het door een hekwerk omgeven schoolterrein met noodgebouw dat aan de ZMOK-school grenst geeft nog wel eens problemen; de soms nogal luidruchtige en wat agressieve leerlingen verstoren de rust op dat schoolterrein of "kijken hinderlijk in de leslokalen"; "voor leerlingen en het personeel levert dat een irritante wisselwerking op".

D Buitenzijde gebouw

- Het riant in gazons gelegen hoofdgebouw maakt een goed onderhouden indruk.
- Aan de garage-kant ligt dat anders; de volledig met plaatmateriaal dichtgemaakte ramen van de kantine zijn volgeklad en er ligt geregeld zwerfvuil.
- De gymzaal op de verdieping van het bijgebouw heeft een stalen noodtrap, uitkomend op het afgesloten schoolterrein met noodgebouw.
- De entree is samen met de portiersloge goed gesitueerd.

E Gebouwindeling

- De indeling van het hoofdgebouw is klassiek; aan één gevelzijde de gangen, aan de andere kant de afsluitbare leslokalen.
- Vanuit de portiersloge is er (van binnenuit) tevens redelijk goed zicht op de achteringang naar het afgesloten schoolterrein met noodgebouw.
- Qua doorstroming meldt men geen problemen, hooguit van de hal naar de kantine; die toegang is een beetje eng maar loopt wél direct langs de portiersloge.
- De toiletruimten zitten wat verstopt, maar dat blijkt geen problemen op te leveren; ze zien er keurig uit.
- In het noodgebouw heeft men te weinig toezicht op de toiletten; er zijn geen handdoeken en prullenbakken zodat leerlingen hun handen met toiletpapier drogen en op de grond gooien, reden waarom men hier overweegt de toiletten te sluiten.

F Specifieke ruimten

- In de kelder bevinden zich ruimten voor opslag van buiten gebruik gestelde goederen en de CV-installatie; bij de toegang tot de trap van de kelder en in de kelder zelf staan tijdelijk opgeslagen goederen die bij het vluchten problemen zouden kunnen opleveren; men zal daar attent op moeten zijn en blijven.
- Practicumlokalen (scheikunde, computers, etc.) zien er keurig verzorgd en goed geoutilleerd uit.
- De kantine is een trieste, deprimerende ruimte allereerst veroorzaakt door het te lage plafond met houtwolcementplaten en de volledig geblindeerde ramen aan Burgemeester de Vlugtlaan-zijde.
- De inrichting is rommelig, niet helemaal schoon en er is geen beheer; alleen tijdens de pauzes is er een klein loket waar leerlingen het e.e.a. kan kopen.
- Positief is dat de vluchtdeur met nood-espagnolet en (niet afsluitbare) zware schuif goed functioneert, zij het dat je buiten op een klein met hoge hekwerken afgesloten deel van het schoolterrein uitkomt.

G Beveiliging

- Er is niemand die veiligheid als neventaak heeft.
- Er wordt in dat verband niet geïnstrueerd, noch geoefend.
- "Ergens moet er wel een stuk zijn 'hoe te handelen bij ...'; dat zoeken we op".
- Er is geen branddetectie, omroepinstallatie of CCTV.
- Op totaal 7 werkkamers is telefoon, waarvan 1 mobiel.
- De hoop is er op gericht dat de conciërge het allemaal goed doet als er iets fout gaat.
- Het complex is voorzien van een inbraaksignaleringssysteem ('zwerf-detectie').

Bijlagen

Bijlage 1A Toelichting bij de checklist

Ter toelichting van de invulling van de checklist wordt bij elke kolom een korte beschrijving gegeven van het analysekader en de beoordelingscriteria.

Kolom 0 Situatie

In de eerste kolom zijn circa tachtig ruimtelijke patronen en situaties opgenomen, die op veel schoolgebouwen van toepassing zijn. Deze checklist beperkt zich daarbij tot de ruimtelijke componenten, die zijn onderscheiden naar zeven schaalniveaus, te weten:

- ligging in de wijk;
- schoolomgeving (niet in beheer van de school);
- schoolterrein (wel in beheer van de school);
- buitenzijde van het schoolgebouw;
- hoofdingeling en routing;
- inrichting specifieke ruimten;
- technische beveiliging.

Kolom 1 Kenmerken

In deze kolom worden de verschillende ruimtelijke patronen gescoord op de volgende acht toetsingscriteria¹:

- Zichtbaarheid (bijvoorbeeld: is een kluisje goed zichtbaar vanuit de conciërgeruimte en niet afzijdig gelegen van belangrijke looplijnen?).
- Aanwezigheid van 'sociale ogen' (bijvoorbeeld: is er toezicht op kwetsbare locaties, zowel binnen de school als aan de openbare weg?).
- Aanwezigheid van potentiële daders (bijvoorbeeld: is het denkbaar dat buitenstaanders zich in school ophouden en zo ja, waar?).
- Betrokkenheid/verantwoordelijkheid (bijvoorbeeld: is de begrenzing van openbaar gebied en schoolterrein duidelijk aangegeven?).
- Attractiviteit (bijvoorbeeld: hoe is de kwaliteit van het ontwerp en de duurzaamheid van de toegepaste materialen?).
- Toegankelijkheid/vluchtwegen (bijvoorbeeld: kunnen slachtoffers bij gevaar, maar ook eventuele daders bij ontdekking eenvoudig vluchten?).
- Aantrekkelijkheid potentieel doelwit (bijvoorbeeld: is er een garderobe of kleedkamer, waar waardevolle spullen onbeheerd worden achtergelaten?).
- Fysieke kwetsbaarheid van potentieel doelwit (bijvoorbeeld: zijn er ramen met onverhard glas, die van buitenaf gemakkelijk ingegooid kunnen worden?).

Bij elke situatie is het raadzaam te kijken welke criteria van toepassing zijn en te bezien of er in die situatie aanvullende eisen gesteld moeten worden.

Noot 1 Bron: Voordt, D.J.M. van der & H.B.R. van Wegen: Sociaal Veilig Ontwerpen, Technische Universiteit Delft, mei 1990.

Kolom 2 Risico's

Bij een risico-analyse gaat het om twee soorten veiligheid, namelijk de objectieve en de subjectieve veiligheid. De objectieve veiligheid betreft delicten en confrontaties, die feitelijk plaatsvinden of waarvoor een reëel aantoonbaar risico bestaat, bijvoorbeeld:

- inbraak;
- vandalisme;
- brandstichting;
- diefstal;
- zedendelicten;
- zakkenrollerij;
- mishandeling;
- beroving;
- dreiging met geweld;
- seksuele intimidatie.

Subjectieve vormen van onveiligheid gaan vooral uit van de persoonlijke beleving van de omgevingskenmerken of de interactie met andere personen. Onveiligheidsgevoelens kunnen optreden bij vervuiling, donkere of stille plekken, hinderlijk ophouden van groepjes mensen, etc. Eerdere negatieve ervaringen kunnen deze angstgevoelens versterken. Natuurlijk betekent dit niet dat er ook daadwerkelijk op die plek incidenten plaatsvinden. Aangezien dergelijke onveiligheidsgevoelens grote invloed kunnen hebben op het functioneren van leerlingen en personeel binnen de school, moet hieraan voldoende aandacht worden besteed.

In deze kolom van de checklist kunnen per situatie de feitelijke delicten en veiligheidsrisico's met zogenoemde 'delictogrammen' (symbolen) worden weergegeven (zoals bij de leerlingenschouw is gebeurd).

Kolom 3 Interactie

Bij het optreden van delicten of incidenten zijn op een of andere manier personen betrokken als dader(s) of slachtoffer(s). Voor het beoordelen van de veiligheidsrisico's en het bepalen van de juiste aanpak, is het noodzakelijk om inzicht te hebben in de interacties tussen personen en het doelwit of tussen personen onderling. Het maakt namelijk nogal verschil of bijvoorbeeld diefstal of bedreiging plaatsvindt door iemand van buiten of iemand van binnen de school. Er kunnen diverse interacties plaatsvinden, bijvoorbeeld:

- leerling/leerling (bv.: zakkenrollerij in nauwe en drukke gang);
- leerling/docent (bv.: agressie bij onvrede over rapportcijfer);
- leerling/buurt (bv.: vernielingen of overlast rond de school);
- docent/leerling (bv.: seksuele intimidatie in een afgelegen lokaal);
- opvoeder/docent (bv.: bedreiging van docent vanwege conflict);
- opvoeder/leerling (bv.: opwachten om leerling naar huis te dwingen);
- buitenstaander/leerling (bv.: mountainbike onder bedreiging opeisen);
- buitenstaander/docent (bv.: aanranding docente op weg naar huis);
- buitenstaander/school (bv.: insluipen en computer stelen).

Net als bij kolom 1 (kenmerken) zijn mogelijke interacties geheugensteuntjes om de veiligheidsrisico's op specifieke locaties in en rond de school te kunnen interpreteren en de juiste aanpak te kunnen bepalen.

Kolom 4 Aanpak

Nadat de veiligheidsrisico's in en rond het schoolgebouw in kaart zijn gebracht, moet vervolgens de meest effectieve en efficiënte aanpak worden vastgesteld om deze risico's terug te dringen. Niet in alle gevallen zijn ruimtelijke of fysieke ingrepen het meest voor de hand liggend; in andere gevallen moeten deze vergezeld gaan van andersoortige maatregelen. Wij onderscheiden hierbij vier aandachtsvelden:

- inrichting/ontwerp (I);
- beheer (B);
- organisatie (O);
- voorlichting/gedragsbeïnvloeding (V).

In de kolom 'aanpak' kan aangekruist worden in welke richting(en) de oplossing van het probleem gezocht moet worden. Al naar gelang de oorzaken van het probleem en de richting van de meest gewenste aanpak, worden een of meer van de hokjes aangekruist.

Kolom 5 Maatregelen

In deze kolom wordt aangegeven welke maatregelen genomen moeten worden om de geconstateerde problematiek terug te dringen. Stel: de vervuiling van het schoolterrein door leerlingen blijkt een ernstig probleem te zijn. Hier kunnen verschillende oorzaken voor zijn:

- afvalbakken ontbreken of staan niet op de goede plek (inrichting);
- afvalbakken worden niet regelmatig geleegd (beheer);
- er is onvoldoende toezicht op het schoolterrein (organisatie);
- er wordt leerlingen onvoldoende duidelijk gemaakt dat zij hun afval zelf moeten opruimen (voorlichting).

Voor maatregelen in de directe schoolomgeving en op wijkniveau ligt de verantwoordelijkheid bij andere partijen en zal door de school meestal samenwerking gezocht moeten worden met gemeentelijke diensten, politie, stadswachten, winkeliers of openbaar-vervoerbedrijven.

Kolom 6 Prioriteit

In de laatste kolom wordt aangegeven of de voorgestelde maatregelen een hoge, gemiddelde of lage prioriteit hebben. Hierbij moet een afweging gemaakt worden van de ernst van de problematiek en de mate waarin de maatregelen hiervoor een oplossing bieden. Het gaat hierbij met name om een inhoudelijke prioriteitsstelling. Op basis van de ingevulde checklist zal later een beslissing door het schoolbestuur genomen moeten worden over de vraag of een prioriteitsstelling op basis van financiële of organisatorische argumenten nodig is.

BIJLAGE 1B CHECKLIST 'VEILIGHEID VAN SCHOOLGEBOUW EN SCHOOLOMGEVING'

SITUATIE	KENMERKEN	RISICO'S	INTERACTIE	AANPAK	MAATREGELEN	PRIORITEIT
A RELATIE MET DE WIJK				I B O V ²		D = Direct L = Later G = Geen
A1 Ligging van schoolgebouw in de wijk	- geen sociale ogen - wel goed in het zicht - anonieme groot-schalige flats en omgeving (12 lagen van 20 woningen)	- inbraakgevoelig taludzijde - onveiligheidsgevoelens personeelsuitgang laag gelegen tegen teen van het talud - veel ruimte, honderden parkeerplaatsen, met anonieme, afstandelijke sfeer - potentieel doelwit (autobuit)	- derden en school - derden en personeel - kwaadwillende leerlingen en personeel - gelegenheid tot onopvallende aanwezigheid drugsdealers en souteurs			G

Noot 2 I = inrichting; B = beheer; O = organisatie; V = voorlichting.

SITUATIE	KENMERKEN	RISICO'S	INTERACTIE	AANPAK			MAATREGELEN	PRIORITEIT
A2 Doorsnijdende infrastructuur (snelwegen, spoorlijnen etc.)	- door taluds isolatie van ander deel wijk - school in wijk-segment met wijkontsluitingswegen, verhoogd spoor en Sloterpas.	- routes worden daardoor lang en naargeestig - het is een 'unheimisch' en verlaten oord (angstopwekkend)	- leerlingen/leerl.					G
A3 Publieksfuncties op loopafstand (binnen 800 meter)	- aantrekkelijkheid potentiële doelwitten	- gelegenheid kleine diefstal buurtwinkeltjes Copernicusstraat	- leerlingen/buurt					G
A4 Andere scholen op loopafstand (binnen 800 meter)	- fysieke kwetsbaarheid potentieel doelwit drie scholen (voortgezet onderwijs en basisscholen)	- uitbreiding chantage leerlingen Hogguerstraat naar kinderen basisscholen - diefstal en kleine berovingen (Nike-sfeer)	- leerlingen /buurt - leerlingen/buurt					G
A5 Kwetsbare objecten (groen, kunst, straatmeubilair, etc)	- zichtbaarheid is goed - weinig objecten als mogelijk doelwit (bushaltes, verkeersborden)	- weinig risico's daar er weinig openbaar groen is (veel gras) en de objecten in de straat er goed uitzien	- leerlingen/buurt					G

SITUATIE	KENMERKEN	RISICO'S	INTERACTIE	AANPAK			MAATREGELEN	PRIORITEIT
A6 Haltes openbaar vervoer (trein, tram, metro of bus)	- aanwezigheid potentiële daders vooral in tram - zichtbaarheid goed - veel keuze; zowel bus, tram als lijn 50 (ringlijn) - weinig sociale ogen, maar korte wachttijden - goede vluchtroutes	- zakkenrollerij bij het opstappen naar de tram en in de tram	- leerlingen/II - derden/II			x	Voorlichting leerlingen over de beste opbergplaatsen voor portefeuilles e.d.	D
A7 Wandelroutes naar het schoolgebouw	- zichtbaarheid goed - vluchtwegen goed - geen sociale ogen (van de flats valt weinig te verwachten)	- <i>algemeen</i>; onveiligheidsgevoelens op weg naar ringlijn 50 - beroving/chantage - onveiligheidsgevoelens bij pissoir onder brug van Galenstraat	- leerlingen/II - derden/leerlingen - II/II - derden/leerl.			x	Organiseren dat leerlingen die gehanteerd worden dat melden en registreren. Tevens uitwisselen met scholen in de omgeving (andere Esprit, maar ook de Ammanschool) sluiten: lokt ook mensen die je niet in een toch al moeilijk te beheren probleemzone hebt.	L G
A8 Fietsroutes naar het schoolgebouw	- relatief weinig gefietst - goede zichtlijnen	- goede routes, wel verkeersdrukte (wijkontsluitingswegen) - tunnel licht en ruim						G

SITUATIE	KENMERKEN	RISICO'S	INTERACTIE	AANPAK	MAATREGELEN	PRIORITEIT
A9 Routes naar dependances, sportveld, muziekschool, etc.	- gymlokalen aan schoolgebouw vast					G

SITUATIE	KENMERKEN	RISICO'S	INTERACTIE	AANPAK				MAATREGELEN	PRIORITEIT
B SCHOOLOMGEVING				I	B	O	V		D = Direct L = Later G = Geen
B1 Bebouwing direct aan of bij de school	- geen aangrenzende bebouwing, wel veel hoge galerijflats.	- potentiële daders bij portieken/bergingen Hogguerstraat.	- leerlingen/buurt			x		(enquête buurt over overlast door leerlingen). Bij erg veel hinder door de buurt (zie ook agressie bij verkeersdrempel bij patroon B5) sancties of acties met bewonersorganisaties galerijflats.	L
B2 Kwaliteit openbare ruimte rond de school	- redelijke uitstraling,								
B3 Openbare parkeerplaatsen of parkeerterreinen	- betrokkenheid (geringe anonimiteit). - voordeel: docenten kunnen hun auto onopvallend tussen andere auto's zetten (minder gevoelig leerl.-vandalisme)	- ongemerkt parkeren door dealers en souteneurs in de pauzes (waarnemingen 30.10 en 25.11)	- derden/leerlingen	x		x		- compartimenteren parkeerplaatsen (slagboom) en parkeerverbod overdag langs de Hogguerstraat - studie verrichten naar oplossingen lange termijn (invloed betaald parkeren op informele controle door parkeerbeheer)	L L

SITUATIE	KENMERKEN	RISICO'S	INTERACTIE	AANPAK			MAATREGELEN	PRIORITEIT
B4 Openbare fietsenrekken of fietsaanbindplekken	- afwezig, soms tegen hek schoolgrens geplaatst	- fietsdiefstal	- derden/leerlingen					
B5 Openbare speelterreinen of populaire hangplekken	- potentiële daders - gebrekkig zicht	- rondhangen/treiteren bij drempel voor school - portiek bergingen meest zuidelijk gelegen flat (blowen) - rondhangen en XTC-gebruik en dealen bij lage galerijflats Copernicusstraat e.o.	- buurt/leerl. (gasgeven op drempel en inrijden op groepje leerlingen (incident?)) - leerlingen/buurt			x	- ervaringen buurt met problemen school checken - Organisatie: sancties; meer controle door politie (lik op stuk beleid) in samenhang met surveillancekoppels leerlingen/personeel	L D

SITUATIE	KENMERKEN	RISICO'S	INTERACTIE	AANPAK				MAATREGELEN	PRIORITEIT
B6 Openbaar groen en beplanting rond het schoolgebouw	- aantrekkelijkheid potentieel doelwit, maar weinig kwetsbaar plantsoen, daar veel gras is toegepast. - saai plantsoen	- vernieling (maar rozen en andere stekelige beplanting weerhoudt vandalen patio's tussen gymlokalen te betreden), - geen betrokkenheid omgeving	- derden/school	x				- onmiddellijk herstel van vernielde beplanting (met name van weerbarstige anti-doorloop beplanting). Toevoegen vrolijk geurig siergroen: bloeiende bollen gras voorjaar, bloeiende klimplanten bij gevel.	
B7 Straatmeubilair (verlichting, vuilcontainers, banken, etc.)	- zichtbaarheid - uitstraling - beheer goed (prullenbakken met name)	- verlichtingsniveau slecht aan de taludzijde - combinatie met losliggende tegels gevaarlijk (aansprakelijkheid)		x				- Verlichting verbeteren, losliggende trottoirtegels binnen 24 uur door gemeente laten herstellen. Aanwijzen aanmelder beheerproblemen binnen Nova.	D
B8 Kwetsbare functies of objecten rond schoolgebouw	- galerijflats toegankelijkheid voor onbevoegden (maar gesignaleerde sociale controle)	- rondhangen roken maar ook vernielen en friemelen (geheime ontmoetingen)	- leerlingen/buurt		x			- meer toezicht generen in pauzes	D
B9 Verkeerssituatie rond de school	- weinig problemen, overzichtelijk geheel en 30 km/u gebied								

SITUATIE	KENMERKEN	RISICO'S	INTERACTIE	AANPAK				MAATREGELEN	PRIORITEIT
C SCHOOLTERREIN				I B O V					D = Direct L = Later G = Geen
C1 Aansluiting openbaar gebied en schoolterrein (hek, muur)	- verantwoordelijkheid/betrokkenheid; het hele terrein is min of meer van een hekwerk voorzien (drie typen tot en met de -in de APV verboden- razorblades bij de gymlokalen toe).	- zedendelicten, oplichting, drugshandel en hangen net buiten het hek (basketbalveld)	- oud-leerlingen hangen achter het hek, soms zelfs op de zitblokken (niet overtuigend eigen terrein)	x				- basketbalveld weer binnen de grenzen van het schoolterrein om toezicht/betrokkenheid te verbeteren	L

SITUATIE	KENMERKEN	RISICO'S	INTERACTIE	AANPAK			MAATREGELEN	PRIORITEIT
C2 Toegangen tot het schoolterrein (poort, slagboom)	- afwezig, eenvoudig contact met kantine via wendeltrap	- insluiping door derden (drugshandel schoolplein, kantine witwassen vals geld kantine)	- derden via leerlingen/andere ll/kantinepersoneel	x			Inrichting; een poort of slagboom heeft weinig zin, maar een beheerderswoning, (ref. Mytylschool Bijlmer) maar ook de woning bij de Joh. Ammanschool (of beter liefst twee woningen) zou een goede bijdrage kunnen leveren aan de controle en betrokkenheid Voorlichting over zedendelicten in pauzes (Ghanese leerlingen) Organisatie: docenten/bewakingsdienst surveilleren in pauzes	L (e.e.a. zou kunnen overwo- gen worden bij nieuwbouw in 1999) D D
C3 Ontwerp van het schoolterrein (routes, indeling, hoeken, etc.)	- sociale ogen - zichtlijnen - toegankelijkheid (overzichtelijkheid), weinig hoeken.	- weinig hoekjes waar vervelende dingen zouden kunnen gebeuren (dit gebeurt buiten het terrein of in school...daar legio gelegenheid)	- leerlingen/leerlingen					

SITUATIE	KENMERKEN	RISICO'S	INTERACTIE	AANPAK			MAATREGELEN	PRIORITEIT
C4 Beheer van het schoolterrein (reiniging, onderhoud, etc.)	- redelijk schoon	- na pauzes routes van friettent naar entree een zootje - tweede concentratiepunt is de beplanting onder de ballustrade bij de kantine.		x			Inrichting: - meer afvalbakken langs looplijnen van friettent naar entree (langs vaklokalen) - ontwerpen 'blikvangers' op cruciale plekken (onder kantine bij de entree). Voorbeelden van blikvangers bij afslag A10 (VU) en bij Joodse scholen omgeving Europa-boulevard (Buitenveldert). - Milieucorvee door overtreeders - Prikkelende Voorlichting (in combinatie met blikvangers).	L D D D
C5 Toezicht op het schoolterrein (vanuit school en omgeving)	- zichtbaarheid vanuit centrale directie beperkt (betrokkenheid gering) - vaklokalen goed zicht, vanuit de receptie minder (geen zichtlijnen) op wachtenden voor entree	- (zakkenrollerij en seksuele intimidaties)	- leerlingen/leerlingen	x			- Inrichting: vanuit receptie goed zicht op entree en voorhof plein (glazen deuren).	D (afstemmen op nieuwbouw)

SITUATIE	KENMERKEN	RISICO'S	INTERACTIE	AANPAK				MAATREGELEN	PRIORITEIT
C6 Parkeerplaatsen op schoolterrein	- NVT							zie C5.	
C7 Fietsenstalling of -rekken op schoolterrein	- inferieur materiaal zonder aanbindmogelijkheid	- eenvoudig te vernielen; er wordt veel gepest (vernielen als ultieme pesterij) - hek gezakt en in de grond 'versmolten' struikelement	- leerlingen/leerl.	x				- fietsenrekken, bijvoorbeeld Falco met aanbindmogelijkheid (tip: zie CROW No 98 maart 1996) of toch maar weer een inpan-dige fietsenberging bij de verbouwing in 1999 (gevaar evenwel: toekomstige hang- en dealplek). - weghalen in grond van 'versmolten' rek bij fietsenstalling (aansprakelijkheids-risico)	D
C8 Straatmeubilair (afvalbakken, banken, speelobjecten, etc.)	- redelijke uitstraling	- af en toe fikke afvalbakken voor bij entree (tijdens schouw 25.11)	- leerlingen/school						

SITUATIE	KENMERKEN	RISICO'S	INTERACTIE	AANPAK			MAATREGELEN	PRIORITEIT
C9 Bijgebouwen op schoolterrein (sportzaal, nutsgebouwen, etc.)	- nutsgebouw in afgesloten binnen-terrein - gymlokalen zelf - vluchtdeuren	- afzonderingsmogelijkheid (noodtrap komt uit in afgesloten binnenhof) - inbraak - niet schoon - één deur disfunctionerend (eerste gymzaal)	- leerlingen/leerlingen - derden/school - leerlingen/leerl.			- x - x	- beter nat schoonmaken - reparatie deur 1e lokaal	

SITUATIE	KENMERKEN	RISICO'S	INTERACTIE	AANPAK			MAATREGELEN	PRIORITEIT
D3 Onderhoud en reiniging van gevels (materiaal, coating)	- stopverf geërodeerd (oud) en vernield (vers) - verwaarloosd onderhoud raamdorpels	- erosievandalisme - erosievandalisme	- leerlingen/school - leerlingen/sch.			- x - x	- onderzoek naar andere glasopsluitings-mogelijkheden (aandacht voor blind verwerken) - opnieuw te plaatsen of te vervangen raamdorpelstenen (hoeken vooral)	D (teneinde op langere termijn te kunnen afstemmen op nieuwbouwplannen)
D4 Toepassing gevelelementen (deuren, ramen, luifels, etc.)	- de aanwezigheid van alle denkbare vormen en leeftijden van hang- en sluitwerk compleet met beslag (weinig uniform)	- inbraak en beheer	- derden/school		x		- vernieuwen op drie sterren SKG-niveau plus sluitsysteem m.b.t. cilinders	D
D5 Detaillering hoofdentree (deur, brievenbus, intercom, licht)	- dubbele deur waarvan er maar één open kan en dat is wel erg weinig	- gedrang en seksuele intimidaties bij entree en ook zakkenrollerij.	- leerlingen/leerlingen	x		x	- tweede deur openstellen zodat meer ruimte voor doorgang gecreëerd wordt en een kortere doorstroomtijd/wachttijd - organisatie: mogelijkheden roosteren kleinere groepen bezien.	zie verder entree (L)

SITUATIE	KENMERKEN	RISICO'S	INTERACTIE	AANPAK			MAATREGELEN	PRIORITEIT
D6 Andere ingangen, vluchtwe- gen en toegang opslagruimten	- twee gedraaide noodtrappen, waarvan er één uitkomt in een afgeschermd patio en één op het schoolplein. De laatste wordt in de pauzes gebruikt. - nooduitgangen kantine afgesloten buiten pauzes: in combinatie met het ontbreken van goede brandveiligheids-aspecten (geen functionerende omroepinstallatie), levensgevaarlijk - nooduitgang trappenhuis west-zijde (boven directie) afgesloten (calamiteitengevoelig). - <i>personeelsingang alleen buitenom te bereiken.</i>	- noodtrap vormt opstap voor ongewenste vreemdelingen die in de kantine komen (drugsdeal, witwassen). - brand en daarmee gepaard gaande slachtoffers	- derden/school/II	x			- toetsen brandveiligheidsconcept o.g. - Zie G1,2,5	

SITUATIE	KENMERKEN	RISICO'S	INTERACTIE	AANPAK				MAATREGELEN	PRIORITEIT
E GEBOUWINDELING				I B O V					D = Direct L = Later G = Geen
E1 Entree binnenzijde (ruimte, toezicht, doorstroming)	- smalle entree; - geen zicht naar buiten; geringe doorstroomcapaciteit	- te geforceerd lichamelijk contact; waardoor seksuele intimidatie en zakkenrollerij	- leerlingen/leerlingen	x			x	- verbouwing entree; grotere doorstroomcapaciteit; zicht van binnen naar buiten; 'file-probleem' verlegt zich naar te smalle trap	D meenemen nieuwbouw/cq verbouwplannen
E2 Aanmeldpunt voor bezoekers (balie, conciërgeruimte, etc.)	- scheiding portiersloge en receptie; receptie nagenoeg 'blind'; portier is geen meldpunt; zeer slechte arbo; (ozon + toner)	- insluiping ongewenste bezoekers eenvoudig; verzuim en/of verminderde prestaties;		x				- beheermaatregelen weinig zin als noodzakelijke fysieke maatregelen achterwege blijven	D zie E 1
E3 Doorstroming naar centrale ruimten en/of lokalen	- smalle trap naar verdiepingen; slechte akoestiek (galm; gang bij vaklokalen)	- seksuele intimidatie; - angstgevoelens bij te veel geluid		x			x	- herbeoordeling I.I.-stroom; zeker bij uitbreiding; - overwegen entree op 1e verdieping ter hoogte van kantine	D
E4 Ligging centrale functies in gebouw (kantine, aula, etc.)	- kantine en toneel excentrisch; - in pauze matige controle op nood wenteltrap	- insluiping	- derden/leerl./docenten					- zie F 2	

SITUATIE	KENMERKEN	RISICO'S	INTERACTIE	AANPAK				MAATREGELEN	PRIORITEIT
E5 Gangen en trappen (mate van gebruik, afsluitbaar, toezicht)	- zie E3, geen toezicht, vluchttrappenhuis van buiten afgesloten - twijfel over capaciteit	- gevaarlijke trapgedelten horeca-afdeling (glibberige coating) - geen insluiting		x				- stroef maken (opruwen o.a.) - herbeoordelen capaciteit i.v.m. brand e.d. in samenhang met E10	D
E6 Drukke plekken en routes in het schoolgebouw	- gang beneden bij vaklokalen - bij trap (beneden)	- vechtpartijen, seksuele intimidaties				x		- onderzoeken of glijdende roostertijden mogelijk zijn. Toezicht verbeteren.	
E7 Stille plekken en routes in het schoolgebouw	- logopediste achter het toneel - stookkelder (vrij toegankelijk met leslokaal) aanvoer door wasserette met papieropslag - naaiateliers met compartimenten	- intimidatie en bedreiging algemeen en logopediste in het bijzonder (geen communicatie, beklemmende Arbo)	- leerlingen/leerl.	x				- toneel podium met achterliggende ruimten afsluiten met rolhek o.i.d. - logopediste naar elders - stookkelder afsluiten - voor samenhang zie G5, G13	D D D

SITUATIE	KENMERKEN	RISICO'S	INTERACTIE	AANPAK				MAATREGELEN	PRIORITEIT
E8 Afsluitbaarheid van gebouwdelen bij avondgebruik	- bij Centrale Directie goed geregeld (afsluitbaar en eigen entree)								G
E9 Afsluitbaarheid van gebouwdelen voor bepaalde groepen	- vaklokalen en andere lokalen in pauzes verboden voor leerlingen	- geen sluitsysteem (veel deuren eigen sleutel, systemen door elkaar heen); afhankelijk van alertheid docenten		x				- een nieuw sluitsysteem voor alle binnendeuren inclusief sloten en beslag (inclusief werkkasten op de gangen). - Sleutelbeheersysteem ontwerpen	D (in samenhang met D4)

SITUATIE	KENMERKEN	RISICO'S	INTERACTIE	AANPAK	MAATREGELEN	PRIORITEIT
F SPECIFIEKE RUIMTEN				I B O V		D = Direct L = Later G = Geen
F1 Aula of gemeenschappelijke verblijfsruimte (zie F2)						
F2 Kantine of restaurant	- overzichtelijk maar ongecontroleerde ruimte - speerpunt aangegeven door leerlingen (ca 30% voelt zich hier niet lekker; zie leerlingonderzoek DSP)	- diefstal eigen spullen; mishandeling; vechtpartijen; - seks.intimidatie (ook achter podium-ruimte) - dealen		x	- inrichting in principe goed, maar povere uitstraling; geen waarneembaar beheer; vervulling in alle hoeken en gaten (slanghaspelruimten; kruipruimte onder podium, etc.) - strakke regels + handhaving gewenst	D
F3 Garderobe	- uitzicht (vooral vaklokalen)	- diefstal spullen	- leerlingen/leerlingen - derden/leerlingen	x	- uitbreiding locker (zie G9)	

SITUATIE	KENMERKEN	RISICO'S	INTERACTIE	AANPAK				MAATREGELEN	PRIORITEIT
F4 Toiletruimten	- bij vaklokalen geen privacy; gelegenheid tot gluren; - slechte hygiëne alle toiletten wel redelijk intact	- onveiligheids-gevoelens en neiging tot buiten urineren (j) sommige afgelegen toiletten op verdiepingen bieden teveel ruimte voor illegale handel		x				- gebruikersdiscipline verbeteren; beter schoonmaken 'nat' schoonmaken en controleren - compartimenteren van (j + m-)toiletten toepassing matglas (bv. gefragmenteerd glas)	D L
F5 Inpandige fietsenberging	- verdwenen i.v.m. ruimtegebrek								
F6 Administratie- of kopieerruimten	- beperkte vlucht-mogelijkheden contrast met CD kopieerruimte b.g. veel te klein	- slachtoffers bij brand en/of paniek		x				- op enkele plekken een persoonlijke (uitrolbare ketting-) vluchtladder en bij directie-secretariaat vluchtdeur/raam	D
F7 Bibliotheek	- te weinig gegevens								

SITUATIE	KENMERKEN	RISICO'S	INTERACTIE	AANPAK			MAATREGELEN	PRIORITEIT
F8 Algemene leslokalen	- goed controleerbaar vanaf gangen; leerlingen voelen zich niet bedreigd door docenten; fysieke status deprimerend; - niet (meer) aanwezig of defect: - telefoon - omroepinstall. - 220V-install. - zonwering - plafondtegels (vallen naar beneden); - niet schoon ventilatie minimaal - geluidsoverlast van buiten	- onveiligheid/-gevoelens		x			- complete renovatie inclusief gevelelementen	L
F9 Vaklokalen (techniek, chemie, computer, sport, etc).	- aanwezigheid materiaal - soms onveiligheidsgevoelens bij leerlingen; m.n. theorielok. - Elektra/15 geen direct zichtbare centrale noodschakelaar	- inbraken lok.13 vanwege ligging aan taludzijde; - mishandeling - paniek en slachtoffers	- derden/school - leerlingen/docenten	x			- raam in wand tussen E/15 en E/16 (nu provisorisch met spiegel) - conform daarvoor geldende aanbevelingen "elektrische veiligheid"	P D

SITUATIE	KENMERKEN	RISICO'S	INTERACTIE	AANPAK				MAATREGELEN	PRIORITEIT
F10 Douche- en kleedruimten	- kleedruimten en douches, oud muf maar overzichtelijk	- diefstal eigen spullen, - kleine vechtpartijen ook op de gang daarvoor	- leerlingen/leerl. - leerlingen/leerlingen		x			- lockers - toezicht en sancties	D D
F11 Archief- en opbergruimten	- onafgesloten containerruimte absoluut smerig want er is opgeslagen chemisch afval en ratten en loshangende elektra	- brandstichting (zoals 25.11 schoonmaakkar), vernieling, letsel (accu's in berging)			x	x		- organisatie beter, toezicht en sancties	D
F12 Installatieruimten	- stookkelder: kelder onafgesloten met kartonnen fietscontaineropslag	- brand (stichting) eenvoudig slachtoffers te maken (geen nooduitgang)			x	x		- weghalen kartonnen containers. - afsluitbaar maken.	D D
F13 Overig: alle installaties	- deels geopend (installatiekasten) slecht provisorisch werk ; - bij 220	- gevaarlijke situaties		x x				- afwerken installatie en kast plaatsen (o.a. portaal E16) - controleren en herstellen elektra	D D

SITUATIE	KENMERKEN	RISICO'S	INTERACTIE	AANPAK				MAATREGELEN	PRIORITEIT
G BEVEILIGING				I B O V					D = Direct L = Later G = Geen
G1 Brandmelders en blusmaterialen	- brandmelders afwezig, blusmaterialen aan het vervangen			x				- plaatsen (alle onderdelen G1 t/m G7 in relatie tot G13)	D
G2 Elektronische branddetectie en alarmopvolging	- niet gezien, alarmopvolging niet aanwezig								D
G3 Elektronische inbraakdetectie en alarmopvolging	- inbraakdetectiesysteem aanwezig (zwerfdetectie)								D
G4 Mobiele communicatie-apparatuur voor conciërge	- niet gezien								D
G5 Omroepinstallatie door het hele schoolgebouw	- gesloopt								D
G6 Metaaldetectoren	- NVT								
G7 Camerabewaking (CCTV) bij entree of kwetsbare plekken	- geen							- aanbrengen door het gehele complex en goed beheren	L

SITUATIE	KENMERKEN	RISICO'S	INTERACTIE	AANPAK			MAATREGELEN	PRIORITEIT
G8 Brandkasten en datasafe	- ongelukkig gesitueerd bij conciërge	- overvalrisico (overvaller snel binnen snel buiten)		x			- elders/ op minder risicovolle plaats, bij voorbeeld locatie Centrale directie.	L
G9 Lockers of kluisjes voor persoonlijke eigendommen	- aanwezig bij sommige vaklokalen (metaal en sedert twee weken bij mechanica) - niet goed ingedeeld (uit zicht van docenten) en krap in relatie tot wasfonteinen	- horizontale afwerking materiaal geeft aanleiding tot "laten liggen" --> diefstal - opslag drugs en wapens	- leerlingen/leerlingen	x		x	- ander model, bijvoorbeeld met schuin aflopende bovenkant (zodat je materiaal er niet oplegt) - aan eind dag (1x in week openen en controleren met vakdocent) - lockers in de gang met CCTV	L D L
G10 Beveiligde opbergplaatsen voor kostbare apparatuur	- niet gezien, magazijnruimten vaklokalen voldoen							
G11 Beveiligde opbergplaatsen voor gevaarlijke materialen	- niet gezien, wel probleem	- gashandels aanzetten..laslokaal zoals afgelopen zomer ..catastrofes niet ondenkbaar					- compartimenteren gevaarlijke stoffen (lit: P bladen van de arbeidsinspectie e.d.)	L
G12 Beveiligde opbergplaatsen voor kasgeld (kantine!)	- open laadje	- vals geld wisselen door derden (die leerlingen ronselen)				x	- leerlingen voorlichten en sanctioneren	

SITUATIE	KENMERKEN	RISICO'S	INTERACTIE	AANPAK				MAATREGELEN	PRIORITEIT
G13 Telefonische alarmering uit kantine/vaklokalen (06-11)	- niet aanwezig	- bedreiging/alarmering		x				- aanleggen en aanwezigheid handhaven.	D
G14 Overig:	- geen vluchtwegendicatie geen noodverlichting			x				- aanleggen tweezijdige communicatie en aanwezigheid handhaven.	D (zie overige brandveiligheids-items)

© Van Dijk, Van Soomeren en Partners
Amsterdam, 1996

Gemeente: Amsterdam

School: Esprit

Vestiging: Nova vestigingslocatie Burgemeester Hogguerstraat

Opname door: Hein Stienstra & Tobias Woldendorp met medewerking van Ruud Klomp vanuit de Burgemeester Hogguerstraat

Datum: 25.11.97 (oriëntatie) en 31.10.97 (leerlingenschouw/personeelsopbouw)

Bijlage 2 Delictogrammen

inbraak in auto

diefstal (brom)fiets

diefstal auto

inbraak school

diefstal eigen spullen

bedreiging (nep)wapen

hinderlijk ophouden

mishandeling

zedendelicten

diefstal met geweld

vernieling

brandstichting

drugshandel

drugsgebruik

landloperij

graffiti

enge mensen

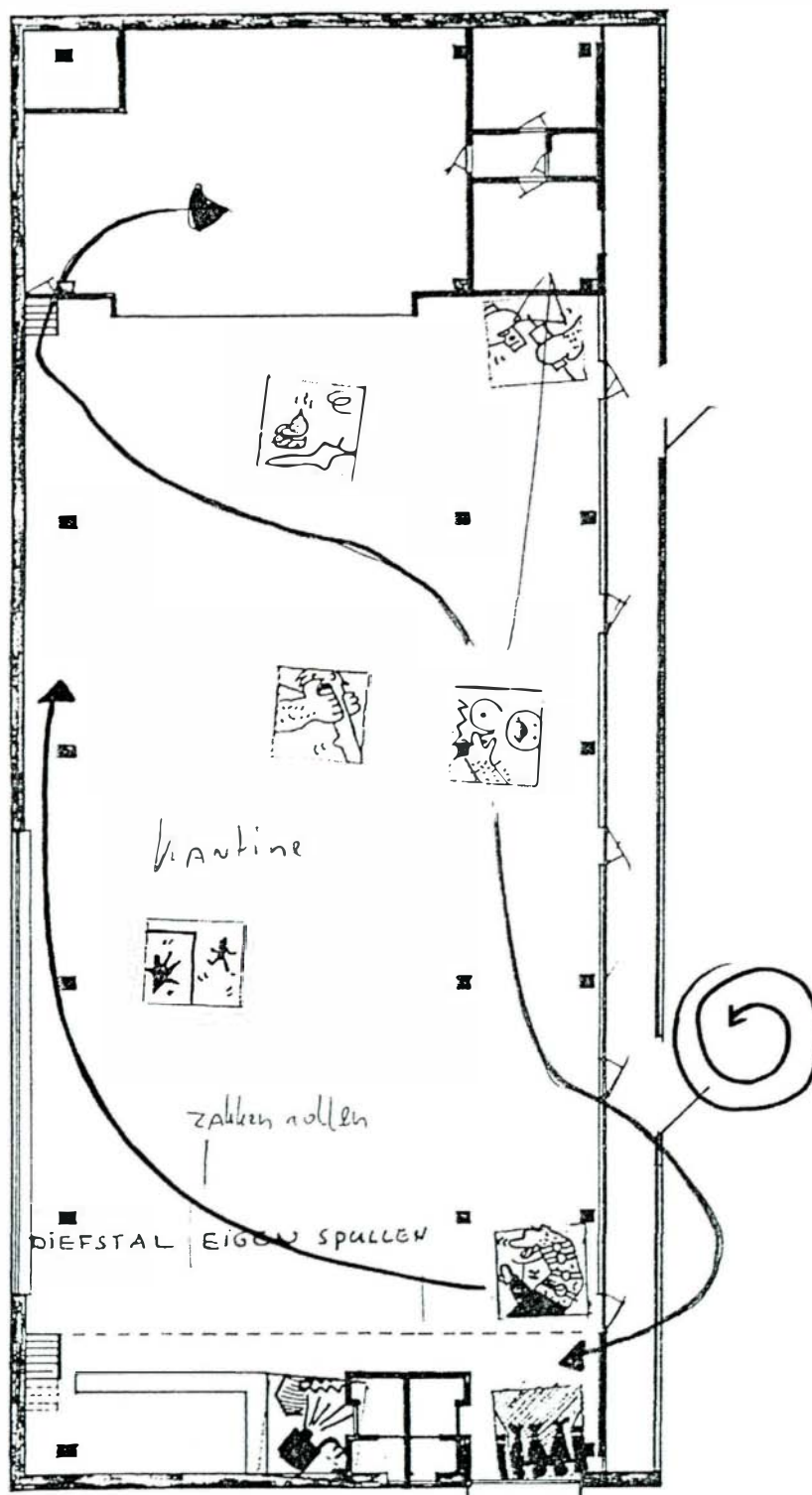

(zwerf)vuil

overlast verkeer

Bijlage 3 Stickeren leerlingenschouw; de kantine

Bijlage 4 Stickeren leerlingenschouw; de gang bij de technische vaklokalen

